

Éles Csaba: A tradíció kalandjai

A Napkút Kiadó ajánlata

Éles Csaba
A tradíció kalandjai
Napkút Kiadó, 2007
296 oldal, 2.790 Ft

ISBN 978 963 8478 74 0

A kellő kritikai és esztétikai arányérzékkel megszerkesztett monográfia egyszerre vezet be intellektuális kalandokra kész olvasóját a legjelentősebb magyar filozófus teljes életművébe, a 20. század első két harmadának vitázó hajlamú, szövevényes szellemi életébe, végül a bölcséleti és művészeti örökség működésének elméleti és politikai problémáiba. Magyar és európai múltunkhoz közelebb kerülni egyfelől összehasonlító tárgyismeretet, másfelől a kor modellezhető mentalitásának: benne az ő múltjához is való ambivalens, de kreatív igényű viszonyulásának tanulságos megismerését jelenti. A filozófiai-esztétikai, irodalom- és művészettörténeti fölkészültségű szerző könyve mindkettőt nyújtja.

Előszó a második kiadáshoz:

Az első kiadás szövegét a mondandót tekintve változatlanul, ám – a lényegét is érintve – mégis megváltoztatva adom korábbi és újabb olvasóim kezébe. A változatlanság azt jelenti, hogy egyetlen régi mondat sem került ki a szövegből teljesen, azaz bármely mondat teljes újdonsága csupán látszat. A megváltoztatás viszont arra utal, hogy megtörtént a könyv teljes átfésülése: amelynek során a mondatok szűkültek vagy bővültek, továbbá szavak és ritkábban mondatrészek cserélődtek ki. Az alapos újraolvasás során váltam ismét szerzővé: a szöveg befogadójává és gondozójává egyszerre. Tettem mindezt azzal az eltökélt szándékkal, hogy könyvemet pontosabbá és korszerűbbé, még egyértelműbbé és világosabbá tegyem minden olvasóm, de különösen az egyetemi hallgatók érdekében. (A szövegben való, visszatérő tájékozódást segíti immár a Névmutató is.) A félreértések elkerülése miatt szükséges rámutatnunk, hogy mi az, amit a kutató a kulturális örökség problémái szempontjából Lukács György gazdag gondolati kincsestárából vizsgálhatott. Egyfelől a magyar filozófus, esztéta és irodalomtudós szinte minden műfajú, kisebb-nagyobb terjedelmű írását, amely különböző oldalról és mértékben, előtérbe állítva vagy érintőlegesen, közvetlenül vagy áttételesen kapcsolatban van, illetőleg erőszakoltság nélkül kontaktusba hozható a kulturális

(elsősorban irodalmi, művészeti, filozófiai stb.) örökség kérdésével. A szerzőnek ezeket a hosszabb-rövidebb, lényegesebb vagy kevésbé lényegesnek számító fragmentumait kellett összegyűjtenie, rendszerezve csoportosítania; továbbá – a hitelesség határain belül – kerek(ebb) egészzé formálnia. Másfelől hangsúlyoznunk kell azt, hogy Lukács György nemhogy könyvet vagy tanulmányt, de még kisebb cikket sem írt kifejezetten azzal a szándékkal, hogy abban közvetlenül és kizárólag a kulturális örökséghez általánosságban, a tradíció teoretikusaként közelítsen. Az anyag befejezett és megírt rendszerezése olykor mégis azt a látszatot keltheti, némely probléma (például a kontinuitás, még inkább az adaptáció és tehertétel stb.) esetében, hogy ezek Lukács alapfogalmai – miközben a szuverén szisztematizálásban a monográfus koncepciója bújjik meg. A hagyományelméletet egyébként már nem önállóan, hanem szélesebb dimenziókban: a kultúra és civilizáció ellentmondásos viszonyrendszerébe helyezve látom fontosabbnak a közeljövőben kifejteni. A civilizáció aspektusából ti. a kulturális örökség sorsa meglehetősen mostoha, és szerepe minden ellenkező látszat ellenére szerves. Ugyanakkor a kultúra szempontjából ugyanez a hagyomány termékenyen inspiráló és kedvező, más szóval szervesen hozzáilleszkedő. Mindez nem jelenti az adaptáció, a tehertétel és a „néma” örökség fogalomhármának tagadását – sokkal inkább a szűkebb, művelődéspolitikai indíttatású keretből való kiszabadítását. Befejezésül – azt alátámasztandó, hogy fontosnak és aktuálisnak is tartom Lukács György munkáinak (újra)olvasását és vitatását – engedtessek meg egy igen rövid kitérőt. Reményem egy olyan, viszonylag könnyen elérhető társadalom, amelyben – tömören és korántsem a teljesség igényével szólva – a politika és a gazdaság világát a nyugalom, míg a szellemi és művészeti életet az izgalmak jellemzik. Tehát mindkettőt az, ami fejlődésének alapfeltétele. Ha többre kell becsülnünk egy ember jellemét, mint velünk való egyetértését, akkor magasabbra kell értékelnünk egy gondolati életmű tartalmi fajsúlyosságát is, mint az azzal való egyetértésünket. **Eörsi István** írta Lukács Györgyről, hogy „élete minden korszakában, tehát nagyon öregen is, írt maradandó műveket vagy olyan műveket – főként *Az esztétikum sajátosságára* gondolok –, amelyek számos zseniális felfedezésen kívül olyan koncepciókat, kategoriális összefüggéseket tartalmaznak, amelyek okkal számíthatnak arra, hogy a jövőben továbbgondolják és beteljesítik őket. Néhány monográfiája és kisebb tanulmányainak jelentős része pedig minden korszakában a nemzetközi élmezőny legelső élvonalába tartozott, és ezt el is ismerte a nemzetközi élmezőny.”

Debrecen, 2005. július A szerző